

The Field Survey of the Pabaiskas Battle Site

In 2011, the Military History Centre of the Institute of Military Science at the General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania organised a survey of the Pabaiskas Battle site. The 1 September 1435 battle at Pabaiskas entered Lithuanian history as the largest Medieval era battle to occur in present-day Lithuanian territory. The approximate site of the battle is known and connected with the town Pabaiskas (Ukmergė District). The survey turned up no finds with any archaeological value at the suspected battle site (Fig. 1). The ground there was contaminated with 20th-century metal rubbish, which was found in especially large quantities near the suspected battle epicentre, i.e. the present-day town of Pabaiskas.

Žilvinas Montvydas

Kryžinis smeigtukas iš Padievaičio piliakalnio

2011 m. spalio 27 dieną archeologui Vyktintui Vaitkevičiui, istorikui Algiui Kuzmicikui ir šio straipsnio autoriui lankantis Padievaičio (Šilalės r., Kvedarnos sen.) piliakalnyje (UK 11208), P šlaite buvo pastebėtas žemės paviršiuje gulintis kryžinis smeigtukas (1 pav.). Radinys aptiktas apie 12 m žemiau piliakalnio aikštelės krašto, greta kurmio urvelio. Smeigtuko radimo vietos koordinatės N55°32'16,6"; E21°59'47,6" (paklaida iki 4 m).

Dirbinys žalvarinis, 7,7 cm ilgio, galvutė 5,1x5,1 cm dydžio, 3,4 mm storio, kilpelė grandelei 9 mm ilgio. Smeigtukas apsilydęs, jo kojėlė nulūžusi. Vietoj lūžusios kojėlės dirbi-

1 pav. Kryžinis smeigtukas iš Padievaičio piliakalnio. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 1. The pin with a cruciform head from Padievaitis hillfort.

nio nugarinėje pusėje 3 kniedėmis buvo pritvirtinta nauja kojėlė, tačiau ji taip pat neišliko. Kniedės tvirtintos smeigtuko galvutės centre, apatinėje apskritoje plokštelėje ir senosios kojėlės fragmento apačioje. Dirbinio galvutė puošta koncentrinėmis ratukų ir išlenkto rombo ornamentu.

Smeigtukas priskirtinas 5-osios kryžinių smeigtukų grupės 3-iajam pogrupiui (pagal Normundą Jėrumą), jis datuojamas X–XI a. Tokie smeigtukai randami žiemgalių, kuršių, latgalių ir žemaičių laidojimo paminkluose. Analogiški dirbiniai žinomi iš įvairių Lietuvos vietovių: 4 tokie smeigtukai rasti Bikavėnų (Šilutės r.), po vieną – Žąsino (Šilalės r.), Degėsių (Pakruojo r.) kapinynuose, XV a. pabai-ga datuojamame Dubingių (Molėtų r.) piliavietės sluoksnyje ir kituose paminkluose.

Radinys perduotas LNM.

A Pin with a Cruciform Head from Padievaitis Hillfort

During an October 2011 visit to Padievaitis hillfort (Šilalė District), a bronze pin with a cruciform head was found (Fig. 1). The find is broken and shows some signs of having been repaired. This type of ornament, which

dates to the 10th–11th centuries, is well known from burial sites in Semigallia, Curonia, Latgalia (Lettigallia), and Samogitia.

Gytis Piličiauskas

Žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai Marijampolės ir Kalvarių savivaldybėse

2011 m. buvo vykdomi archeologiniai paviršiaus žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai Marijampolės ir Kalvarių savivaldybių teritorijose (1 pav.). Tyrimų nerėmė jokia institucija – jie

atlikti savanorių archeologų ir archeologijos studentų lėšomis ir jėgomis. Jų tikslai:

1. Naujų archeologinių radimviečių paieška buvusių ežerų, dabar – melioruotų pelkių priekrantėse ir pakrantėse, taip pat radėjų – nearcheologų nurodytose vietose.
2. Projektuoto europinio geležinkelio „Rail Baltica“ trasos vietoje 2009 m. atliktų archeologinių žvalgomųjų tyrimų patikrinimas ir naudotos metodikos įvertinimas.

2009 m. projektuojamo „Rail Baltica“ geležinkelio vietoje Marijampolės ir Kalvarių savivaldybių teritorijose archeologiniams žvalgomiesiems tyrimams vadovavo archeologas Julius Kanarskas (*ATL 2009 metais*, Vilnius, 2010, p. 435–436). 40 km ilgio ir 100 m pločio žvalgomame plote buvo iškasti 92 šurvai arba 103,75 m². Konstatuota, kad: „visi radiniai yra atsitiktiniai. Senovės gyvenvietėms būdingo kultūrinio sluoksnio, senovės laidojimo vietų ar kitų archeologinių objektų tiriamame plote neaptikta“. Tokia išvada šio straipsnio autoriui atrodė niekaip nesuderinama su gausybe iš tiesių atsitiktinai, t. y. ne archeologų aptiktų akmens amžiaus radinių, rastų ir šiandien randamų šioje agrarinėje Lietuvos dalyje. Nutarta įsitikinti, ar archeologas 2009 m. deramai atliko savo darbą.

Senieji rastriniai žemėlapiai (XVIII–XX a. I pusės) buvo perkelti į LKS 94 sistemą, t. y. georeferencinti *ArCInfo* programos aplinkoje. Tai buvo ypač svarbu, nes tiriama regiono reljefas yra gerokai pakeistas melioracijos

1 pav. Tyrimų vietas: 1 – paviršiaus žvalgymų maršrutai; 2 – 2009 m. projektuota geležinkelio „RailBaltica“ trasa. G. Piličiausko brėž.

Fig. 1. The investigated sites: 1 – the surface survey routes; 2 – the 2009 planned route of the ‘RailBaltica’ Railway.